

szonyainak rajzához is rendkívül színes, de ehelyütt nem részletezhető vonásokat nyújtanak. Egyes darabok, mint például egy névtelen tanuló költségeinek 1552. évi magyar nyelvű jegyzéke (164—166 ll.), külön kis tanulmányt érdemelnének.

A kötet izléses külső kiállítását jól megválogatott illusztrációk emelik. Ezek közül a Paduában tanult íróink, köztük Janus Pannoniusz, Zsámboky János s mások ma már unikum-számba menő paduai kiadványairól készült tizenöt címlap-hasonmás kelt különös érdeklődést. Használatát a lelkiismeretes gonddal szerkesztett terjedelmes név- és tárgymutató könnyíti meg. Figyelmeztetnünk kell azonban a szerzőt, hogy kiadványaiban ne a külföldi, hanem a hazai olvasókra legyen főtekintettel s okleveleit ne szüksézáví latin, hanem bővebben részletező magyar rubrumokkal lássa el.

Végül lehetetlen külön meg nem emlékeznünk *Hornig Károly* báró, biboros-püspök páratlan bőkezűségéről, aki a díszes kiállítású kiadvány bizonyára nem csekély anyagi terheinek vállalásával, mint már annyi nagyszabású forráskiadvány költségeinek fedezésével, a mai viszonyok között eléggé nem dicsérhető módon ismét lekötelezte magát iránt hazai történelmünk munkásait.

(Pozsony.)

Császár Mihály.

Viertes Jahrbuch der pädagogischen Zentrale des Deutschen Lehrervereins. Leipzig u. Berlin, 1915. Jul. Klinkhardt, n 8° 336. l., 5 M.

A német tanító-egyesület központi pedagógiai bizottsága 1911 óta évkönyvet ad ki azzal a céllal, hogy összefoglaló tájékozást nyújtson a nevelésügy egyes részeiben észlelhető törekvések tömegében s az olvasónak a személyes állásfoglalást megkönnyítse. Rendszeresen két része van az évkönyvnek. Az első alkalommal (1911., VIII + 270 l., fűzve 3 M., kötve 3·60 M.) a kötet első felében az elemi oktatás problémáit tárták fel, a második részben pedig az elemi oktatásban levő újító kísérletekről volt szó. A második évkönyv (1912., VI + 273 l., f. 3 M., k. 3·60 M.) a dolgozás és tanulás viszonyáról, meg a dolgozás elvének a természettudomány tanításban való alkalmazásáról szólt. A harmadik kötet (1913., VIII + 390 l., f. 4·80 M., k. 5·40 M.) a földrajz- és történelemtanítási újító törekvésekről közölt több, becses dolgozatot s azután a neveléstudomány mostani helyzetét és művelőinek törekvéseit világította meg. A legújabb, IV. kötet (1915) elosztása ugyanez. Első részében nyolc, nagyobb tanulmány az anyanyelvi tanítás újabb kérdéseit tárgyalja és pedig: nyelvtudomány és nyelvtanítás (E. Wilke); újító törekvések a nyelvtan tanításában

(E. Lüttge); a helyesírás tanítása és a helyesírás reformja (O. Kosog); újító törekvések a szóbeli kifejezés ápolásában (H. Plecher), az írásbeli fogalmazás tanításában (H. Schreiber), az olvasás terén (H. L. Köster); költemények tárgyalása az iskolában (E. Linde); a nép irodalmi nevelése (C. L. A. Pretzel). E dolgozatok között nem egy alapos megismerést érdemel, részünkről főként a két utolsó: *Linde* tanulmánya az «olvasmánytárgyalás»-nak sokszor siralmas, untató és irodalomellenes módjára nagyon józanítóan hatna, *Pretzel* fejtegetései pedig népünk művelésének egyik elhanyagolt eszközét állítják az olvasó szemében kellő világításba. A második részben *M. Brahn* pedagógiai dolgozó körök (Arbeitsgemeinschaften) létesítésének általános irányelveit fejtegeti, láthatóan azzal a céllal, hogy a most (még a háborúban is) nagyon élénk munkásság értékét fokozza, a tudományra nézve értéktelen dolgozatok áradata iránt némi kritikai szellemet ébresszen s a Központi Pedagógiai Bizottságot (Pädagogische Zentralstelle) irányító szerepében megerősítse. A pedagógiai mozgalmakba világítanak be a leipzig, müncheni kísérleti ped. és pszich. intézetekről, a berlini tanító-egyesület tudományos előadásairól, az exakt pedagógiai kutatásokra alakult berlini dolgozó társaságról, a frankfurti tanító-egyesület gyermektanulmányi társaságáról, a hamburgi és brémai «Institut für Jugendkunde» működéséről szóló tudósítások. Természetes, hogy a háború miatt nem mindenik tud valami élénk tevékenységről számolni be. Becses a kötet függeléke: közli a német tanítógyűlés *kielet* (1914 jún. 2.) tárgyalásait a német tanító-egyesület és a neveléstudomány viszonyáról. *Seiffert* előadása és a hozzáfűződött vita Brahn imént említett cikkének mintegy a háttérét és alapját tünteti fel s a határozatok érdemesek a figyelmünkre. Ezek szerint a neveléstudományt tekintik mindenféle tanítók képzésében a középpontnak s ezért kívánják, hogy azt az egyetemeken külön tudományként elismerjék, számára tanszékeket állítsanak és a neveléstudományi tanulmányok céljából mindenik iskolafaj tanítóit felvegyék. Kimondták, hogy a német tanító-egyesület feladatául tekintik a neveléstudományi kutatások támogatását és eredményeinek a tanításban való terjesztését, meg a neveléstudományi munkásságnak a tanítóegyesületek körében való megindítását és szervezését s ezzel a pedagógiai élet elevenné tételét.

Köztünk meglehetősen elhalványodott már az emlékezete annak, hogy az itt szóhoz jutó szellem vezette *Eötvöst* annak idejében a tanító-egyesületek szervezésében, anyagi támogatásában. Az meg nem eléggé ismeretes, hogy a magunk helyzetében szükséges teendők elvégzésére való szervezkedést újabban-többen meg-megkísérelték. i. s.